

PILAR III
Offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravforskriften

Oppdatert per 31.12.2020

Innhold:

Innledning	3
Kapitaldekningsregelverk – Basel III/CRD IV	3
Kapitaldekningsregler i SpareBank 1 Helgeland	4
Oversikt over konsernet	4
Ansvarlig kapital og kapitalkrav	5
1.1 Kapitaldekning	5
1.2 Minimumskrav kapital og beregningsgrunnlag.....	6
1.3 Uvektet kjernekapital	7
1.4 Pantsatte- og ikke pantsatte eiendeler	7
Risikostyring og kapitalstyring i SpareBank 1 Helgeland	7
1.5 Generelt om styring og kontroll	7
1.5.1 Styret	9
1.5.2 Risikoutvalg	10
1.5.3 Revisjonsutvalg	10
1.5.4 Administrerende direktør og ledergruppe	10
1.5.5 Kredittutvalg(KRUT)	10
1.5.6 Finansutvalg (FUT)	10
1.5.7 Forretningsområdene/risikoeier	11
1.6 Interne kontroll- og overvåkingfunksjoner	11
1.6.1 Risikostyring	11
1.6.2 Compliance.....	12
1.6.3 Internrevisjon	12
1.6.4 Intern kontroll.....	12
Risikoappetitt, Styring, kontroll og rapportering	12
1.7 Risikogrupper, vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov	14
1.8 Kredittrisiko	16
1.9 Brutto Utlån og tapsavsetning i balansen	17
1.10 Operasjonell risiko	17
1.11 Motpartsrisiko	18
1.12 Metodevalg og beregning av økonomisk kapital	19
1.13 Konsentrasjonsrisiko	19
1.14 Likviditetsrisiko	19
1.15 Markedsrisiko	21
1.16 Forretningsrisiko	21
1.17 Godtgjørelsesordninger	21
Vedlegg A – Avtalevilkår for ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	22
Vedlegg B - Kreditteksponering	23
Vedlegg C – pantsatte og ikke-pantsatte eiendeler	24

Innledning

EUs direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1 januar 2007. Formålet med kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom blant annet krav om offentliggjøring av informasjon om risikostyring, risikoeksponering og soliditetsforhold. Dette dokumentet oppfyller konsernet SpareBank 1 Helgeland sin informasjonsplikt etter dette regelverket. Dokumentet oppdateres og publiseres årlig. Oppdatert informasjon om kapitalkrav og ansvarlig kapital oppdateres kvartalsvis og offentliggjøres i form av note til bankens kvartalsregnskap. Rundskriv 12/2016 dekker Finanstilsynets krav til prosess og innhold i foretakenes risiko- og kapitalvurderinger, ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process).

Alle beløp i dokumentet er angitt i mill. kr. med mindre noe annet er spesifisert.

Kapitaldekningsregelverk – Basel III/CRD IV

EUs direktiv for kapitaldekning bygger på en standard for beregning av kapitaldekningen og vektlegger;

- Bedre risikostyring og kontroll
- Mer risikofølsom kapital
- Tettere tilsyn
- Økt informasjon til markedet

Regelverket bygger på tre pilarer:

Pilar I - Generelle kapitalkrav (minstekrav og bufferkrav)

Pilar II - Regler om samlet risiko og kapitalvurdering

Pilar III - Bankens offentliggjøring av informasjon

Generelle kapitalkrav (minstekrav og buffer krav)

CRD IV-direktivet gjennomfører Basel III-anbefalingene om bl.a. de generelle kapitalbufferkravene (i pilar 1) og de bankspesifikke kapitalkravene (i pilar 2), og viderefører fra tidligere direktiver konsesjonsbestemmelser og bestemmelser om tilsynsmyndighetenes oppfølging og virksomhetsstyring i bankene. CRR-forordningen gjennomfører Basel III-anbefalinger om minstekrav til ansvarlig kapital, likviditet og offentliggjøring av finansiell informasjon, og viderefører fra tidligere direktiver bestemmelser om bl.a. store engasjementer. Ikrafttreddelsen av forordningen innebar at kapitalkravene for utlån til små og mellomstore bedrifter (SMB) ble redusert, og at det såkalte Basel I-gulvet ble opphevet.

Gjennom Basel III/CRR/CRD IV ble det innført økte minimumskrav til ren kjernekapital under minstekravet og ulike bufferkrav utover minstekravet i Pilar I.

- Nye minstekrav til ren kjerne kapital (4,5 %) og kjernekapital (6 %). Krav til minimum ansvarlig kapital er uforandret (8 % = 4,5 % + hybrid kapital 1,5 % + tilleggskapital 2 %).
- Ulike krav til buffere over minstekravet. Det såkalte kombinerte buffer kravet består av følgende separate buffere:
 - Kapitalbevaringsbuffer - bygge kapital i gode tider som skal bidra til å hindre at kapitalen faller under minimumskravet i kraftige nedgangsperioder (+2,5 %)
 - Systemrisikobuffer - dempe langsiktig- ikke syklisk system - eller makrorisiko (+3 %)
 - Motsyklisk kapitalbuffer - dempe effekten av sykliske variasjoner ved å bygge opp ekstra bufferkapital i perioder der kredittveksten er særlig sterk. (0-2,5 %)
 - Buffer for systemviktige institusjoner – redusere sannsynligheten for krisesituasjoner som kan føre til finansiell ustabilitet og betydelige forstyrrelser i økonomien

Bufferkravene kombineres til et samlet bufferkrav.

Finansdepartementet skal hvert kvartal fatte beslutning om nivået på den motsykliske kapitalbufferen. Finansdepartementet har besluttet at banker, finansieringsforetak og morselskap i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern skal ha en motsyklisk kapitalbuffer 31.12.2020 bestående av ren kjerne som skal utgjøre 1,0 prosentpoeng.

Pilar II - Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar II omfatter krav til bankens prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil, opp mot bufferkravene, og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå. ICAAP omfatter risikotyper som ikke er dekket av Pilar I, og skal være framoverskuende.

Finanstilsynets rundskriv 12/2016, «Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov», gir ytterligere retningslinjer for myndighetenes vurderingsprosess knyttet til Pilar II.

Det norske Finanstilsynet har i høringsnotat referert til forskrifter for nytt regelverk beskrevet at: «de nye bufferkravene vil imidlertid delvis dekke noen av de områdene som skal vurderes under Pilar II. Myndighetenes vurderinger av kapitalbehov ut over minstekravene må tilpasses disse forhold. Kapitalbehov for institusjonsspesifikke risikoforhold vil i større grad kunne vurderes uavhengig av bufferkravene.»

Med bakgrunn i dette har SpareBank 1 Helgeland foretatt konkret vurdering av om de enkelte risikofaktorer er institusjonsspesifikke og således må komme som et tillegg til minimum - og bufferkrav. Finanstilsynets vedtak om fastsettelse av Pilar II krav ble mottatt 10.03.2017 og utgjør 2,2 % av beregningsgrunnlaget.

Pilar III – Offentliggjøring av informasjon

Pilar III omfatter krav til offentliggjøring av informasjon. Dette dokumentet oppfyller banken sin plikt til offentliggjøring av informasjon etter kapitaldekningsregelverket.

Kapitaldekningsregler i SpareBank 1 Helgeland

De metodene som SpareBank 1 Helgeland benytter ved beregning av kapitalbehovet for kredittrisiko og operasjonell:

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetode	Standardmetoden	Basismetoden

Oversikt over konsernetKonsolidering

Datterselskaper er alle selskaper som SpareBank 1 Helgeland har bestemmende innflytelse overfor. Bestemmende innflytelse oppnås normalt når konsernet eier, enten direkte eller indirekte, mer enn 50 % av aksjene, og er i stand til å utøve faktisk kontroll over selskapet. Samarbeidende grupper er forholdsmessig konsolidert ved beregning av kapitaldekning for konsernet, for 2020 gjelder dette Brage Finans AS hvor banken har en eierandel på 8,58 %. Datterselskap Helgeland Boligkreditt AS (HEBO) er underlagt regelverk om kapitaldekning. Egenberegnet behov for kapital inngår i konsernberegningene i konsernets ICAAP, HEBO beslutter egne kapitalmål. Nærmere beskrivelse av Helgeland Boligkreditt fremgår av selskapets publiserte årsrapport¹.

Tall i mill. kr.

Morbank 31.12.20

Selskap	Type virksomhet	Forretningskontor	Eierandel	Aksjekapital	Bokført verdi
Helgeland Boligkreditt AS	Kreditforetak	Mo i Rana	100 %	540,0	540,0
ANS Bankbygg Mo	Eiendomsforvaltning	Mo i Rana	99 %	47,0	47,0
Helgeland Sparebanks Eiendomsselskap	Eiendomsforvaltning	Mosjøen	100 %	0,1	0,4
AS Sparebankbygg	Eiendomsforvaltning	Brønnøysund	100 %	0,1	1,4
Storgt. 73 AS	Eiendomsforvaltning	Brønnøysund	56 %	0,1	1,2
Strendene Utviklingselskap AS	Eiendomsforvaltning	Mo i Rana	100 %	15,0	-
Helgeland Utviklingselskap AS	Eiendomsforvaltning	Mosjøen	100 %	0,5	-
Brage Finans AS ¹	Kreditforetak	Bergen	9 %	410,1	154,0
Sum					744,0

¹) Brage Finans AS er forholdsmessig konsolidert ved beregning av kapitaldekning. Selskapet inngår ikke i konsernregnskapet.

¹ <https://www.sparebank1.no/nb/helgeland/om-oss/investor/helgeland-boligkreditt.html>

Samtlige datterselskaper er konsolidert i regnskapet og ved beregning av kapitaldekning. Brage Finans inngår kun i konsoliderings i kapitaldekningsformål. Konsolideringsprinsippene er nærmere beskrevet i bankens årsrapport² i henholdsvis note 1, 26 og 38.

Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper

Det er ingen avtalemessige, privatrettslige eller andre faktiske begrensninger på overføring av kapital mellom selskapene. For øvrig reguleres adgangen til overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom selskapene i konsernet av den til enhver tid gjeldende lovgivning for bransjen.

Ansvarlig kapital og kapitalkrav

Den ansvarlige kapital består av kjernekapital og tilleggskapital. Ved beregning gjelder fradrag, tillegg iflg. definisjon i kapitaldeknings forskrift.

1.1 Kapitaldekning

<i>Morbank</i>			<i>Konsern</i>	
31.12.19	31.12.20		31.12.20	31.12.19
209	209	Egenkapitalbeviskapital	209	209
971	971	Overkursfond	971	971
-1	0	Egne egenkapitalbevis	0	-1
299	299	Fondsobligasjon	299	299
1.478	1.479	Sum innskutt kapital	1.479	1.478
590	753	Grunnfond	753	590
439	38	Fond for urealisert gevinster	38	439
53	41	Gavefond	41	53
822	1.354	Utjevningsfond	1.354	822
112	65	Avsatt utbytte	65	112
0	0	Annen egenkapital	85	69
2.017	2.252	Sum opptjent egenkapital	2.340	2.085
3.494	3.731	Sum balanseført egenkapital	3.819	3.563
-299	-299	Hybridkapital (FO)	-299	-299
-90	0	Eierandel i finansinstitusjoner inkl..Brage finans	0	-84
-195	-128	Øvrige (utbytte, gaver, andre fradrag)	-131	-194
2.910	3.304	Sum ren kjernekapital	3.389	2.987
-17	0	Eierandeler i finansinstitusjoner	0	-16
0	0	Øvrige	0	0
299	299	Hybridkapital (FO)	299	299
3.192	3.603	Sum kjernekapital	3.688	3.271
452	451	Ansvarlig lånekapital	451	452
0	0	Eierandel i finansinstitusjoner	0	0
0	0	Øvrige	0	0
452	451	Sum tilleggskapital	451	452
3.644	4.054	Sum netto ansvarlig kapital	4.139	3.723
16.201	16.023	Vektet beregningsgrunnlag	17.229	17.893
17,97 %	20,62 %	Ren kjernekapitaldekning i %	19,67 %	16,69 %
19,71 %	22,49 %	Kjernekapitaldekning	21,41 %	18,28 %
22,50 %	25,30 %	Totalkapitaldekning	24,02 %	20,81 %

² <https://www.sparebank1.no/nb/helgeland/om-oss/investor/finansiell-info.html>

Sum ren kjernekapital inkl. samarbeidende gruppe	3.400	3.087
Sum kjernekapital inkl. samarbeidende gruppe	3.714	3.400
Sum netto ansvarlig kapital inkl. samarbeidende gruppe	4.184	3.872
Totalt beregningsgrunnlag inkl. samarbeidende gruppe	18.110	18.729
Kapitaldekning inklusiv samarbeidende gruppe		
Ren kjerkekapitaldekning etter forholdsmessig konsolidering i %	18,78 %	16,48 %
Kjernekapitaldekning etter forholdsmessig konsolidering i %	20,51 %	18,16 %
Totalkapitaldekning etter forholdsmessig konsolidering i %	23,10 %	20,68 %

Basel III og kapitaldekningsreglene

SpareBank 1 Helgeland har valgt standardmetoden for beregning av kredittrisiko og basismetoden ved beregning av operasjonell risiko.

Bankvirksomhet innebærer risiko på mange områder. God risiko og kapitalstyring er et sentralt strategisk virkemiddel i SpareBank 1 Helgeland. Som en del av Basel III er det for de ulike risikoområder vurdert behov for tilleggskapital. Vurderingene er underbygget med ulike interne vurderinger og beregningsmodeller. Dette er oppsummert i bankens ICAAP, som er styret sitt dokument for dokumentasjon av beregnet kapitalbehov og plan for kapitalstyring. Ut fra disse vurderingene har banken fastsatt mål for kjernekapitaldekning. Vektingen av konsernets eiendels- og utenom balanseposter er foretatt i henhold til regler i Basel III, fastsatt av Finanstilsynet. Kapitaldekningen viser konsernets soliditet i forhold til risikovektet balanse.

1.2 Minimumskrav kapital og beregningsgrunnlag

Fra 31.12.20 er lovbestemt minstekrav på ren kjernekapitaldekning på 11,0 %. Banken har et Pilar 2 tillegg på 2,2 %. Konsernets kapitalkrav inkludert Pilar 2 tillegg utgjør dermed 13,2 % per 31.12.2020.

<i>Morbank</i>			<i>Konsern</i>	
31.12.19	31.12.20		31.12.20	31.12.19
0	2	Stater og sentralbanker	2	0
410	307	Lokale og regionale myndigheter	307	410
452	524	Institusjoner	197	310
1.588	1.899	Foretak	1.899	1.588
985	908	Massemarkedsengasjementer	908	1.058
8.484	8.467	Engasjementer med pant i eiendom	11.075	11.313
770	643	Forfalte engasjementer	667	843
804	813	Obligasjoner med fortrinnsrett	189	122
0	212	Høyrisikoengasjement	212	0
0	0	Andeler i verdipapirfond	0	0
1.237	774	Egenkapitalposisjoner	183	633
156	120	Øvrige engasjementer	164	257
14.886	14.669	Beregningsgrunnlag kredittrisiko	15.803	16.533
1.308	1.347	Beregningsgrunnlag operasjonell risiko	1.385	1.349
8	7	Fradrag/tillegg i beregningsgrunnlaget	41	11
16.201	16.023	Totalt beregningsgrunnlag	17.229	17.893

Bankens styre har vedtatt en kapitalplan for 2021 - 2025, hvor tilfredsstillelse av kapitalkravene i CRD IV er sentralt. Kapitalbehovet er beregnet ut fra standardmetoden for beregning av kredittrisiko og basismetoden ved beregning av operasjonell risiko. Bankens styre har vedtatt en kapitalplan for 2021 - 2025, hvor tilfredsstillelse av kapitalkravene i CRD IV er sentralt. Konsernets kapitalmål for ren kjerne er på 17 %, og hensyntar forventet økning i kravet til systemrisikobuffer og motsyklisk buffer.

1.3 Uvektet kjernekapital

CRD IV introduserer uvektet kjernekapitalandel («Leverage Ratio») som ny soliditetsindikator og supplement til de risikovektede minstekravene. Finansdepartementet fastsatte 20. desember 2016 forskrift om uvektet kjernekapitalandel. Forskriften gjelder for banker, kredittforetak, finansieringsforetak, holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern og verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenester. Uvektet kjernekapitalandel skal utgjøre minst 5 prosent av institusjonens eksponering. SpareBank 1 Helgeland er ikke omfattet av kravet til systemviktige institusjoner som utgjør ytterligere 1 prosent per 31.12.20. Uvektet kjernekapitalandel for SpareBank 1 Helgeland er 10,5 prosent per 31.12.2020, og er innenfor minstekravet med god margin.

Uvektet kjernekapital konsolidert		
tall i mill. kr.	31.12.2020	31.12.2019
Poster utenom balansen	1.051	1.067
Andre eiendeler	33.139	33.897
Sum uvektet eksponeringer	34.189	34.964
Andel eksponeringsbeløp Brage	1.281	1.217
Interne eliminerings -	154 -	136
Sum uvektet eksponeringer etter forh. konsolidering	35.316	36.045
Kjernekapital etter konsolidering Brage	3.714	3.400
Uvektet kjernekapital	10,52 %	9,43 %

1.4 Pantsatte- og ikke pantsatte eiendeler

Opplysninger om pantsatte- og ikke pantsatte eiendeler fremgår av vedlegg C³.

Risikostyring og kapitalstyring i SpareBank 1 Helgeland

1.5 Generelt om styring og kontroll

Styret er opptatt av å sikre at konsernet har god risikostyring og intern kontroll. Konsernets prinsipper og rammer for intern kontroll og risikostyring er nedfelt i egne styringsdokumenter som gjennomgås av styret:

- Risikostrategi
- Overordnet styring operasjonell risiko
- Risikostyring-retningslinjer

Styringsdokumentene er konsernets interne rammeverk for god styring og kontroll, og gir føringer for konsernets overordnede holdninger til risiko, samtidig som den skal sikre at konsernet har en effektiv

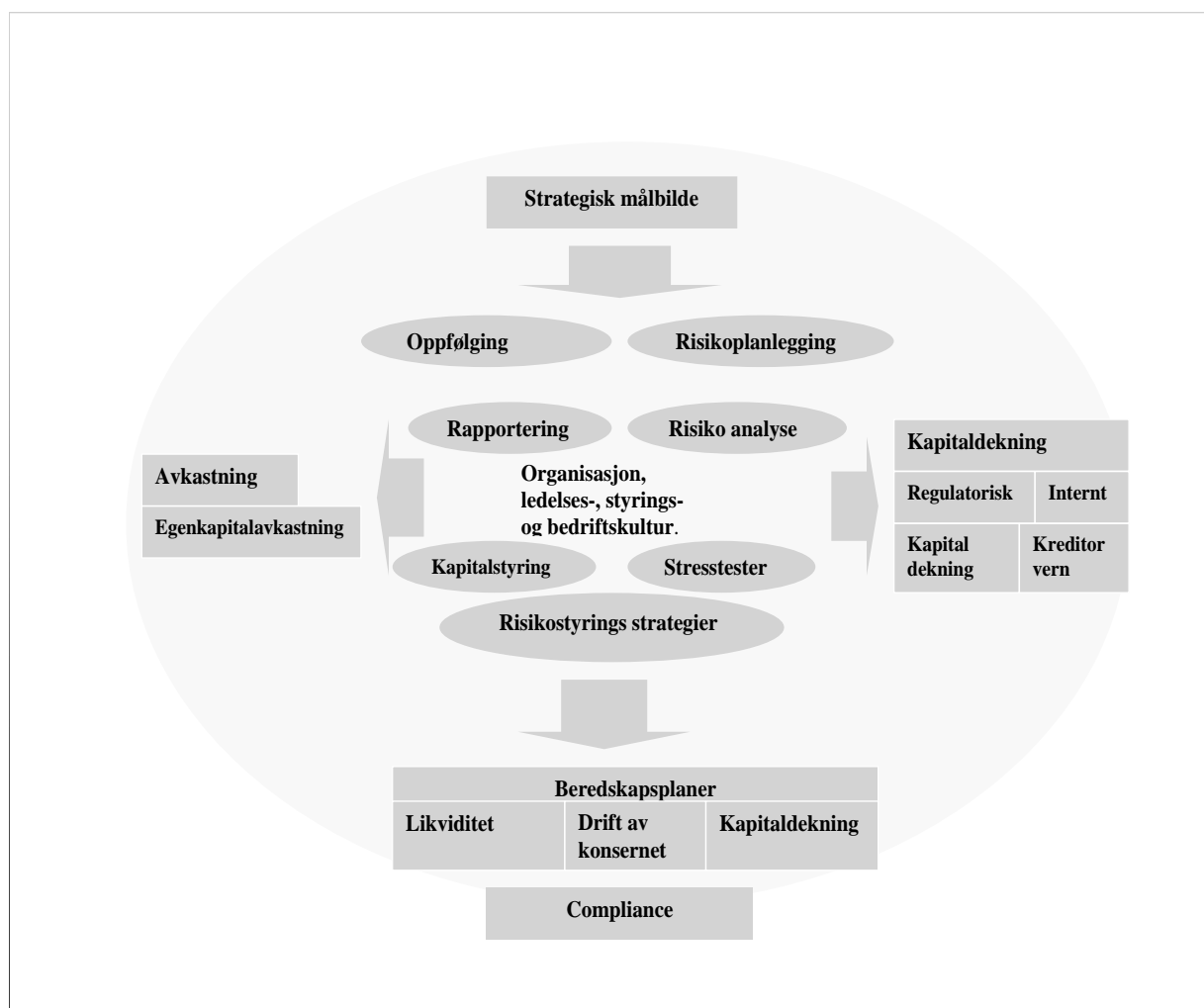
³ Vedlegg C – pantsatte- og ikke pantsatte eiendeler

og hensiktsmessig prosess for dette. Rammeverket gir retningslinjer for hvordan banken skal integrere kapitalvurderingsprosess med banken sin strategiprosess.

Formålet med ICAAP prosessen er å gi styret grunnlag å vurdere bankens størrelse og sammensetning av ansvarlig kapital sett i forhold til bankens risiko og risikoprofil.

Risikostyringen skal støtte opp under konsernets strategiske mål og utvikling. Kapitalstyringen skal sikre at SpareBank 1 Helgeland har en god kapitaldekning og en konkurransedyktig avkastning sett i forhold til risikoprofil.

I bankens årlige strategiprosess utarbeides kapitalplan som skal sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Femårs prognoser fremskriver den finansielle utviklingen. I tillegg utarbeides det finansielle stresstester som viser en situasjon med alvorlige økonomiske tilbakeslag.

Organisering

SpareBank 1 Helgeland har som prinsipp at ansatte i den utøvende virksomheten skal styre og måle den risiko som SpareBank 1 Helgeland utsettes for gjennom den løpende drift, og rapportere denne i henhold til vedtatte prosedyrer.

Det skal innenfor de ulike risikoområdene ikke være organisasjonsmessig sammenheng mellom de ansatte som utøver operativt arbeid, og de som har ansvaret for overvåking og rapportering av styringsmål.

Bankens administrasjon og ledelse sin kompetanse og bakgrunn er presentert på bankens hjemmeside⁴.

Styret rekrutteres av forstanderskapet etter forslag fra valgkomiteén. Valgkomiteén arbeider etter instruks vedtatt av forstanderskapet.

Styremedlemmer - og varamedlemmer velges for 2 år, dog slik at halvdelene trer ut hvert år. styremedlemmer - og varamedlemmer kan gjenvelges. Leder og nestleder har samme valgperiode som øvrige medlemmer (dvs. 2 år).

Valgkomiteén⁵ skal i sitt arbeid foreslå kandidater til styret som hver for seg og samlet skal:

Ivareta bankens behov for kompetanse, kapasitet og mangfold

Ha medlemmer som i kvalifikasjoner og kompetanse utfyller hverandre

Være en drivkraft for banken og dens ledelse

Ivareta bankens og eierens interesser

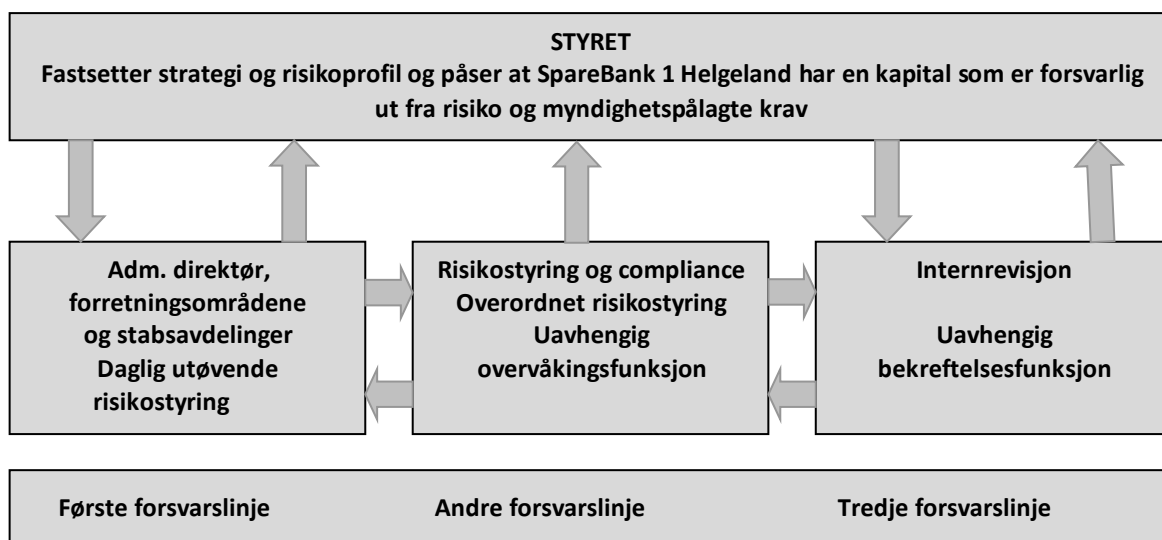
Oppfylle krav om personlig egnethet

Være uavhengig i forhold til bankens ledelse

Minst ett medlem skal være uavhengig av banken og ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon

Styrets sammensetning skal hensynta krav til kontinuitet og fornyelse.

Administrasjonssekretæren holder oversikt over ledelsens og styrets medlemmer sine styreverv, se for øvrig informasjon i årsregnskapet.

1.5.1 Styret

Styret fastlegger de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringer i banken. Det er styrets ansvar å beslutte og å ta stilling til bankens kapitalplan, risikotoleranse og kapitalbehov.

Styret i SpareBank 1 Helgeland har overordnet ansvar for at:

- Banken har tilfredsstillende kapital ut fra strategisk målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- banken har en tilstrekkelig ansvarlig kapital ut fra forsvarlig risikoprofil
- kapitalkrav i lover og forskrifter overholdes, herunder at de tilfredsstillende interne kvalitets - og kontroll krav som følger av BASEL og ICAAP regelverk.

Styret skal påse at den interne kontrollen i virksomheten er sikret i et tilstrekkelig omfang på en systematisk måte, herunder at de tilfredsstillende tilføyelser til CRD IV og CRR (FOR-2014-08-22-1097).

⁴ <https://www.sparebank1.no/nb/helgeland/om-oss/om-banken/organisasjon.html>

⁵ <https://www.sparebank1.no/nb/helgeland/om-oss/om-banken/organisasjon/valgte-organer/valgkomiteen.html>

1.5.2 Risikoutvalg

Underutvalg av styret med formål å bidra til at risiko- og kapitalstyringen i konsernet støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikoutvalget skal overvåke den samlede risiko og vurdere om konsernets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivået og omfanget av virksomheten.

Styret fastsetter instruks for og oppnevner medlemmer av risikoutvalget blant styrets egne medlemmer. Risikoutvalget fastsetter egen årsplan og møter i forkant av styremøter hvor risikoutvalgssaker skal behandles i styremøte. Antall avholdte møter i 2020 framgår av årsberetningen.

1.5.3 Revisjonsutvalg

Underutvalg av styret med formål å foreta mer grundige vurderinger av avtalte saksområder, herunder å styrke arbeidet med finansiell rapportering og internkontroll.

Styret fastsetter instruks for og oppnevner medlemmer av revisjonsutvalget blant styrets egne medlemmer. Revisjonsutvalget fastsetter egen årsplan og møter i forkant av styremøter hvor revisjonsutvalgssaker skal behandles i styremøte. Antall avholdte møter i 2020 framgår av årsberetningen.

1.5.4 Administrerende direktør og ledergruppe

Det er adm. direktør sitt ansvar å sørge for at styret er tilstrekkelig orientert om hovedtrekk i virksomhetens interne kontroll og i risikoforhold for øvrig.

Adm. Direktør har det operative ansvaret for bankens overordnede risikostyring, herunder utvikling av effektive målings- og styringssystemer og forsvarlig intern kontroll i.h.t. forskriftskrav.

Også ledergruppa skal behandle saker og gi innspill til bankens styring og kontroll av totalrisiko, herunder spørsmål om rating og overordnet balansestyring. Ledergruppa skal ta stilling til konsernets totale risikoeksponering og vurdere denne i forhold til konsernets og morbankens kapitalbehov. Ledergruppa har med unntak av Kredittdokument og Finansdokument ansvaret for revisjon av bankens styringsdokumenter før behandling i styret.

1.5.5 Kredittutvalg(KRUT)

Kredittutvalget skal være et rådgivende organ og høringsinstans i saker som er beskrevet i KRUT-reglementet. Kredittutvalget skal ikke ha fullmakt som utvalg. Fullmaktsnivå begrenses av det enkelte medlems fullmakt.

Bankens bevilgningsreglement inkl. bevilgningsmatrisen angir hvilke fullmakter som gjelder for de enkelte rollene innenfor kredittområdet, med spesifisering i forhold til hvilke beløpsgrenser som gjelder for kundegrupper, risikoklasser, juridiske enheter og lån til kommuner.

Direktør BM og direktør PM har i samarbeid med administrerende direktør ansvaret for revisjon av bankens Kredittdokument⁶ før behandling i kredittutvalg og styret. Kredittdokumentet inneholder blant annet:

- Interne strategier, rammer og regler
- Utøvelse innenfor kredittområdet
- Overvåkning og styring i forhold til interne regler og strategier
- Etterlevelse av regulatoriske krav

Mandat og sammensetning av Kredittutvalget fremgår av kredittstrategi og bevilgningsreglement.

1.5.6 Finansutvalg (FUT)

Finansutvalget skal være et rådgivende organ og skal blant annet sikre:

⁶ Kredittstrategi og bevilgningsreglement

- Utvikling av interne strategier, rammer og regler
- Utøvelse innenfor finansområdet
- Overvåkning og styring i forhold til interne regler og strategier
- Etterlevelse av regulatoriske krav

Finansutvalget skal være sammensatt av sentrale personer/enheter som har kritisk informasjon om likviditetssituasjonen, samt likviditets- og risikokrav. Finansutvalgets arbeid skal utføres innenfor retningslinjer gitt av styret.

Finansutvalget har ansvaret for revisjon av bankens Finansstrategi før behandling i styret.

Mandat og sammensetning av finansutvalget fremgår av Finansstrategi.

1.5.7 Forretningsområdene/risikoeier

Oppfølging, rapportering og overvåkning: alle lederne i banken er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde.

En risikoeier er en navngitt person i den operative linjen som er ansvarlig for gjennom intern kontroll å styre en eller flere operasjonelle risikoer.

1.6 Interne kontroll- og overvåkingsfunksjoner

1.6.1 Risikostyring

Risikostyring dekker hele konsernet. Avdelingen skal identifisere, måle og vurdere bankens totalrisiko, samt ha overordnet ansvar for compliance. Risikostyring har ansvar for jevnlig rapportering av bankens totale risikoeksponering til ledelse og styret. Bankens risikostyringsenhet utgjør seks årsverk. Direktør risikostyring er direkte underlagt adm. direktør

- Ansvar for å fremme forslag til endringer og vedlikehold av styringsdokumenter relatert til bankens risikostyring; «Risikostrategi», «ICAAP-dokument», «Overordnet styring operasjonell risiko»
- Ansvaret for å overvåke og koordinere den samlede risikostyringen i virksomheten.
- Ansvaret for etablering av risikostyring og intern kontroll og skal påse at risikostyrings systemer i virksomheten utvikles.
- Direktør risikostyring skal bekrefte at risikovurderingsprosessen gjennomføres i virksomheten,
- Direktør risikostyring har ansvaret for at det skal finnes prosesser som sikrer etterlevelse av gjeldende lover/forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer. Dette skal skje gjennom
 1. Et tydelig verdigrunnlag og en etisk standard som er klart kommunisert og forstått
 2. En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter, inklusive å påse at bla hvitvaskings og anti terror lovgivning og forskrifter er implementert.
 3. En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter

1.6.2 Compliance

Risikostyring er overordnet ansvarlig for Compliance (Etterlevelse). Fagansvarlig compliance er operativt ansvarlig for virksomhetens 2 linje og rapporterer til overordnet complianceansvarlig og til styret.

Banken har klart definert ansvarsområder og arbeidsprosesser som skal sikre:

- at bankens verdisyn og etiske retningslinjer følges
- prosess for å fange opp endringer i lover og forskrifter
- prosess for etterlevelse av lover og forskrifter
- etablerte 1 linje kontroller
- etablerte 2 linje kontroller

Det er etablert en uavhengig compliance-gruppe som ledes av operativ complianceansvarlig. Gruppens hovedansvar er å sørge for at det er samsvar mellom myndighetskrav, ulike standarder og hvordan banken løser oppgavene. De til enhver tid gjeldende regulatoriske krav skal etterleves. Gruppen fokuserer på oppdatering av lov, forskrift og bransjestandarder. Planlegging og tilpasning i forbindelse med varslede lovendringer. Oppfølging av at compliance kontroller planlegges og gjennomføres i virksomheten. Samt at kontrollene særskilt fokuserer på etterlevelse av sentral lovgivning og forskrift for å redusere operasjonell risiko. Compliancegruppen inngår i andrelinjekontroll og følger gjennom året opp at det gjennomføres uavhengige stikkprøvekontroller, risikooppfølginger og rapporteringer, spesielt innrettet for å bekrefte sporbarhet i etterlevelse knyttet til vesentlige områder for banken.

1.6.3 Internrevisjon

Banken har internrevisjonsfunksjon som er direkte underlagt styret. Denne har anledning til å benytte ekstern kompetanse og kapasitet når dette anses nødvendig.

Dette er en overvåkingsfunksjon som uavhengig av administrasjonen for øvrig, foretar risikovurderinger, kontroller og undersøkelser av bankens internkontroll og styringsprosesser for å vurdere om internkontrollsystemer er tilfredsstillende og påse at portefølje og rapporteringssystemer fungerer etter forutsetningene.

1.6.4 Intern kontroll

Med Intern kontroll forstås en prosess – iverksatt, gjennomført og overvåket av styret, ledelsen og/eller andre ansatte for å gi rimelig sikkerhet for måloppnåelse innenfor følgende områder:

- målrettet, effektiv og hensiktsmessig drift
- pålitelig intern og ekstern rapportering
- overholdelse av lover, forskrifter og interne retningslinjer

Risikoappetitt, Styring, kontroll og rapportering

Av styringsdokumentene fremgår strategier for risiko samt mål/rammer og risikotoleranse for ulike risikokategoriene.

For å sikre at de ulike styringsdokumentene er i overensstemmelse med konsernets målsettinger, skal styringsdokumentene revideres og vedlikeholdes jevnlig, og normalt foretas en revisjon av dokumentene i løpet av en 12 måneders periode med beslutning av relevant instans.

Sparebank 1 Helgeland skal være kapitalisert slik at man har et godt fundament for utvikling og vekst i høykonjunkturer og samtidig har robusthet for å kunne møte lavkonjunkturer.

Kapitalstyringen skal sikre at:

- Regulatoriske krav til kapital blir ivaretatt
- Markedsmessige muligheter og ambisjoner blir ivaretatt
- Tilstrekkelige operasjonelle buffere
- Mål til rating innfris
- Krav fra nasjonalt og internasjonalt finansmarked ivaretas
- Konkurransedyktig avkastning oppnås

Risikostrategien skal sikre:

- En risikoprofil som ligger på nivå med sammenlignbare banker, men som også er tilpasset bankens risikokapasitet og risikoappetitt
- En risikotaking som er fundamentert på lønnsomhet og avkastning
- En risikoprofil som gjør at ingen enkeltrisiko skal true Helgeland Sparebanks selvstendighet
- At krav fra myndigheter oppfylles
- En risikoprofil som ikke skader konsernets omdømme og renommé

Styring og kontroll skal stå i rimelig forhold til banken sin kompleksitet, risikoprofil og virksomhetsomfang.

Følgende tabell oppsummerer virksomhetens styring av risiko:

	Risikoprofil (utførende)	Risikotoleranse (ledelsen)	Risikoappetitt (styret)	Risikokapasitet (regulator)
Beskrivelse	Angir den faktiske risikotagningen til enhver tid	Definerer tolerert risikotagning inkludert ledelsens operative buffer	Definerer styrets vedtatte begrensning for risikotagning	Faktisk kapital i forhold til enhver tid gjeldende regulatoriske krav
Ansvarlig	Operativ enhet	Leder forretningsenhet	Styret	Regulator
Overvåkning	Risikostyring	Stabsavdelinger	Risikostyring	Regulator
Eskalasjon ved brudd	Ledergruppen Styret	Leder forretningsenhet	Styret	Finanstilsynet

Grunnleggende forutsetning:

Konsernets risikorammer og risikoappetitt innenfor de enkelte risikokategorier skal samlet sett ha en tilfredsstillende sikkerhetsmargin i forhold til konsernets risikokapasitet.

Risikoappetitt:

Angir hvor stor risiko kan være innenfor de ulike risikokategorier. Eller hvor mye kapital ønskes allokert innenfor de ulike risikokategoriene ut fra strategiske og lønnsomhetsmessige vurderinger.

Risikotoleranse:

Buffersone man kan operere innenfor uten å bryte risikorammer

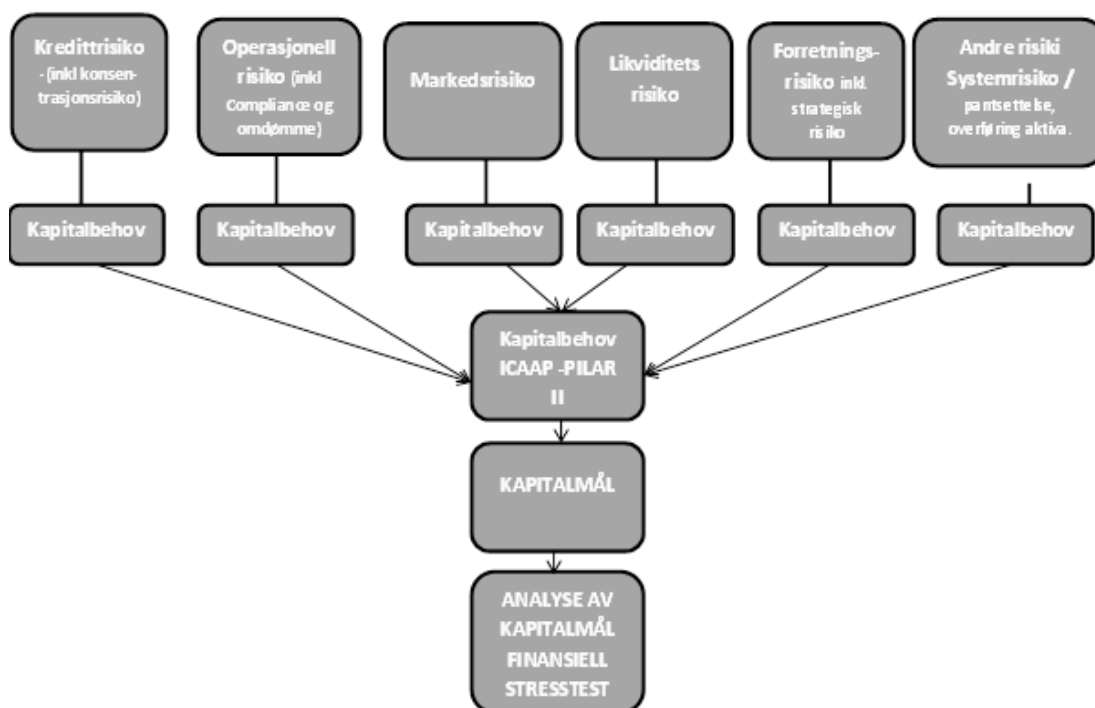
Det er fastsatt rammeverk for risikoappetitt, og risikorammer for de enkelte risikotypene. Det skal være etablert systemer for måling, rapportering, styring og kontroll av risiko. Både samlet risikonivå og de ulike risikokategorier skal følges tett opp for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatt risikoprofil og strategier.

Rammer for risiko- og kapitalstyringen er fastlagt i ulike styringsdokumenter og blir fulgt opp gjennom faste rapporter. Dette sikrer en løpende oppfølging av styringsmål, enkeltrisikoer og konsernets samlede risiko.

Rapporttype	Frekvens revidering	Ledergruppen	Risikoutvalget	Styret
ICAAP / ILAAP	Årlig	X	X	X
Risikorapport inkl. - kvantifisering ICAAP -Operasjonell risiko -It og Cyber risiko -Compliance risiko -AML/ATF -Bærekraft	Kvartal	X	X	X

Stresstest likviditetsrisiko	Kvartal	X	X	X
Pilar 3	Årlig	X	X	X
Årsrapport operasjonell risiko, internkontroll og IKT-risiko	Årlig	X	X	X
Årsrapport hvitvasking	Årlig	X	X	X
Årsrapport Compliance	Årlig	X	X	X
Valideringsrapporter modeller	Årlig	X	X	X
Gjenopprettingsplan	Årlig	X	X	X
Avviksrapport utlånsforskrift	Kvartal	X	X	X

1.7 Risikogrupper, vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov

Risikotype	Risikokategorier	Beregningsmetode
Kredittrisiko	Motpartsrisiko	Standardmetoden
	Konsentrasjonsrisiko	enkeltkunder, enkelt næringer, utlånsvekst, eventuelt avvikende negativ porteføljekvalitet. (egne vurderinger etter Finanstilsynets modell fra rundskriv 12/2016)

	Restrisiko	Egne vurderinger / beregninger
Markedsrisiko	Aksjer, renter og valuta	Standardmetoden
	Risiko utover standard	Egne vurderinger / beregninger etter Finanstilsynets modell fra rundskriv 12/2016)
	Konsentrasjon, eierrisiko	Egne vurderinger / beregninger etter Finanstilsynets modell fra rundskriv 12/2016)
Operasjonell risiko	Ekstern, personell, rutiner, AHV og terrorfinansiering, IT-sikkerhet og compliance	Basismetoden
	Risiko utover Basismetoden	Egne vurderinger / beregninger inkl. vurderinger fra tapshendelsesregistre
	Konsentrasjon	Egne vurderinger / beregninger inkl. vurderinger fra tapshendelsesregistre
Likviditetsrisiko	Finansieringskostnad	Egne vurderinger / beregninger
	Konsentrasjonsrisiko	Egne vurderinger / beregninger
Annen risiko-herunder systemrisiko		Egne vurderinger / beregninger

Kredittrisiko blir målt etter samme metode som for minimum kapitaldekning etter standardmetoden, mens operasjonell risiko blir målt etter samme metode som for minimum kapitaldekning etter basismetoden. For kredittrisiko og operasjonell risiko gjøres det vurderinger og beregninger av tilleggs behov for kapital utover minimums krav til kapitaldekning, på samme måte som for andre risikoeer under Pilar II beregninger.

Konsernet benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital som skal dekke operasjonell risiko. Beregningsgrunnlaget er 15 % av gjennomsnitt inntekt de tre siste år, multiplisert med 12,5.

Inntekten som tas med i beregningsgrunnlaget er i.h.t. kapitaldekningsregelverket.

Identifisering av risiko skal være en fremoverskuende prosess integrert i bankens strategiarbeid, forretnings- og økonomistyringsprosesser. Prosessen dekker alle vesentlige risikoer i konsernet. I tillegg til løpende oppfølging gjennom året, gjennomføres en grundig analyse av de ulike risikokategorier minimum en gang i året.

Det gjennomføres en analyse av de risikoer som er identifisert mht. risikoens karakter og risikodrivere. Risikoene skal kvantifiseres i sannsynlighet, konsekvens og forventet tap. Risikoanalysen skal sikre at det foretas en kvalifisert og strukturert vurdering av behov for kontrolltiltak eller tiltak for å redusere risikoene. Det gjennomføres løpende kontrolltiltak som dokumenteres og rapporteres.

Konsernet gjennomfører scenarioanalyser (forventet økonomisk utvikling) og stresstester (økonomisk utvikling i en alvorlig nedgangskonjunktur) for likviditet, kapital og enkeltrisikoeer. Scenarioanalysene er basert på konsernets strategiske mål og langtidsprognoser for forventet utvikling. Stresstester er viktige for å forstå hvordan de ulike risikoer og porteføljer påvirkes av endringer i makroøkonomiske forhold og endringer i interne forutsetninger, herunder hvordan negative hendelser kan påvirke konsernets inntjening, balansestruktur, kapitaldekning og likviditetsbuffer.

1.8 Kreditrisiko

Definisjon

Kreditrisiko defineres som faren for tap som følge av at kunder eller motparter ikke kan overholde sine forpliktelser

Styring og kontroll

Overordnet strategi inneholder retningslinjer for fordeling mellom person - og bedriftsmarkedet. Konsernets kreditrisiko styres gjennom styringsrammer for porteføljen og styringsrammer for konsentrasjoner. Kreditstrategien evalueres og fastsettes årlig, og inneholder overordnede retningslinjer for bankens kredittgivning. Det er et bærende prinsipp at ledere og ansatte i den utøvende bankvirksomheten skal styre og måle den risiko som banken utsettes for gjennom den løpende drift og rapportere denne.

De viktigste virkemidlene i utøvelsen av kredittreglementet er:

- Restriktiv kredittgivning i forhold til
 - Skjerpet krav til risikodeling gjennom høyere egenkapitalandel
 - Etterlevelse av Finanstilsynets utlånsforskrift med kvartalsvis rapportering til styret
- Styring av virksomheten gjennom bruk av saksgangssystemer og fullmakts-rammer
- Sterk fokus på regelverket knyttet til bruk av kredittfullmakter, herunder spesielt dokumentasjonskrav rundt kundens betjeningsevne, samt beskrivelse av kritiske faktorer i tilknytning til bevilgningen
- Høy kompetanse og lang erfaring hos medarbeidere knyttet til utlånsvirksomheten
- Kredit gis primært til kunder innenfor bankens geografiske nedslagsfelt med unntak av gode personkunder hvor tilknytning til Helgeland er tilstrekkelig

Konsernet har fastsatt porteføljestyringsmål og konsentrasjonsstyringsmål, utviklingen ifht styringsmål rapporteres rutinemessig til styret, og det har høy fokus i banken. Det er også etablert oppfølging av utvikling på porteføljekvaliteten (eks. PD pr sted og bransje) og tapsrisiko (eks. IFRS 9 kvantifisering pr sted og bransje). Kreditrisikoeksponeringen styres og følges opp gjennom regelmessige analyser av låntakeres og potensielle låntakeres evne til å betjene renter og avdrag, samt en vurdering av den sikkerhet som ligger til grunn for lånet.

For investeringer i verdipapirer benyttes kredittrateringer fra anerkjente kredittratingbyråer (Moody's/S&P/Fitch) der dette er tilgjengelig⁷ (Note 2.1.2 i årsregnskapet), og det er klart definerte retningslinjer i konsernets finansstrategi til kredittkvalitet basert på slik rating. Med begrensede unntak investeres det kun i investment grade papirer.

Kapitalvekt for slike verdipapirer beregnes etter standardmetoden i tråd med verdipapirenes/motpartens kredittrating (inngår i vedlegg B).

Økonomisk kapital

Ut over kapital avsatt i pilar I for å dekke kreditrisiko, måler banken i tråd med Finanstilsynets modell (fra rundskriv 12/2016) konsentrasjonsrisiko for vekst, engasjement, og for bransjer under Pilar II. Målingene blir gjort ved at nødvendige input data oppdateres pr. beregningstidspunkt.

⁷ Der rating fra disse ikke foreligger benyttes annen regulatorisk anerkjent metode for fastsetting av denne (f.eks. for de norske kommunepapirer).

1.9 Brutto Utlån og tapsavsetning i balansen

Konsern

31.12.18

Utlån til amortisert kost og til virkelig verdi (over utvidet resultat) FVOCI

	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Konsern 31.12.19
	Med forventet tap over 12 måneder	Med forventet tap over levetiden til instrumentet	Med forventet tap over levetiden til instrumentet	Totalt
Brutto utlån (ekskl. fastrente)				
Brutto utlån (eks. fastrente utlån) pr. 01.01.19	22.813	3.338	638	26.789
Nye lån/kreditter/garantier	6.015	1.369	11	7.395
Overgang fra trinn 1 til trinn 2	-1.936	1.865		-71
Overgang fra trinn 1 til trinn 3	-38		47	9
Overgang fra trinn 2 til trinn 3		-156	158	2
Overgang fra trinn 3 til trinn 2		6	-6	0
Overgang fra trinn 3 til trinn 1	23		-24	-1
Overgang fra trinn 2 til trinn 1	1.037	-1.082		-45
Redusert portefølje (salg/konstatering/mv)	-5.488	-1.180	-290	-6.958
Andre endringer i perioden	-1.598	603	16	-980
Brutto utlån (eks. fastrente utlån) pr. 31.12.19	20.827	4.764	550	26.141
IB Ubenyttet kreditt og finansielle garantier	2.693	299	15	3.007
UB Ubenyttet kreditt og finansielle garantier	2.570	190	23	2.782

Overgang mellom trinn inneholder endring av utlån fra begynnelsen til slutten av perioden.

Utlån fastrente, som måles til virkelig verdi med verdiendring over resultat, inngår ikke.

For informasjon om IFRS 9 tapsvurderinger vises til noteopplysninger.

1.10 Operasjonell risiko

Definisjon

Operasjonell risiko defineres som risikoen som tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, rutiner eller systemer, menneskelige feil, kriminalitet eller eksterne hendelser (omdømme).

Styring og kontroll

Kompetanseutvikling, gode rutiner, god intern kontroll og kvalitetssikring bidrar til styring av den operasjonelle risikoen. Styringsdokumentene og kontrollsystemene er bygget opp for å ivareta effektiv drift, risikokontroll, fornuftige forsiktighetshensyn, korrekt finansiell- og ikke finansiell informasjon, compliance av lover og retningslinjer, og interne retningslinjer og strategier.

Det gjennomføres risikovurdering på alle nivå. Risikovurderingen er dokumentert, og gir også oversikt over prosess og nøkkelkontroller i de operative funksjonene. Det er etablert et avviks og oppfølgings system som er integrert med gjennomførte kontroller. Arbeidet med utviklingen av systemer og prosesser i de operative funksjonene har bidratt til økt fokus på kvalitet og effektivitet, så vel som målrettet drift i konsernet. Dette summeres opp i krav om å holde en viss ansvarlig kapital som sikkerhet for framtidig forventede tap, som konsernet kan bli påført som følge av operasjonell risiko.

Banken registrerer tap tilknyttet hendelser, og gjennomfører en vurdering av merkostnader for å følge opp avviket og rette opp hendelsen.

Vurdert ut fra organisasjonens kompetanse, organisering og ansvarsdeling, samt konsernets inntjening og soliditet, mener styret at konsernets samlede risikoeksponering er forsvarlig. Det gjennomføres en egen vurdering av konsentrasjonsrisiko knyttet til operasjonell risiko.

Økonomisk kapital

Konsernet benytter basismetoden for beregning av krav til ansvarlig kapital som skal dekke operasjonell risiko.

Det gjennomføres en egen særskilt vurdering av behov for pilar II avsetning til kapital for operasjonell risiko ved kvantitativ tilnærming til om operasjonell risiko pilar I dekker samlet operasjonell risiko:

- Etablert 1,2 og 3 linje kontroll med dokumenterte rapporter, vurdering av avvik og status.
- Registreringer i taps- og hendelsesregisteret, vurdering av om vesentlige risikoer er avdekket.
- Tiltak i kvalitetssikringssystemet (nøkkelkontroller i IK), vurdering av om tiltak sikrer tilfredsstillende styring og kontroll for håndtering av operasjonell risiko i selskapet.
- Vurdering av om håndtering og oppfølging av avvik er gjennomført løpende.
- Vurdering av om virksomheten har identifisert vesentlige tap som følge av operasjonelle hendelser.
- Ledergruppens kvartalsvis risikobedømming av operasjonell risiko: herunder vurdering av særskilte tema (f.eks. effekter av Covid 19), IT drift og sikkerhet, og om AHV- og terrorfinansiering samt compliance risiko samlet er på et nivå som dekkes av Pilar I.

1.11 Motpartsrisiko

Definisjon

Motpartsrisiko er risiko for at bankens samarbeidspartnere/leverandører på finansområdet ikke kan oppfylle sine forpliktelser i henhold til avtale med banken.

Vurdering av risiko

Motpartsrisikoen vurderes som lav.

Motpartsrisiko reduseres ved å diversifisere mellom ulike leverandører av finansielle tjenester, samt ved implementering av risikoreduserende tiltak som avtafefestet utveksling av sikkerheter mellom partene, umiddelbar motpartsavstemming og rapportering til sentrale rapporteringsmyndigheter. Kapitalberegning for motpartsrisiko er foretatt etter standardmetoden. I tillegg har banken vurdert om det er andre forhold ved bankens motpartsrisiko, som tilsier at det bør avsettes kapital for risikoer som ikke avdekkes av standardmetoden.

Styring og kontroll av motpartsrisiko

Styret har fastsatt at motpartsrisiko skal være lav. Bankens samarbeidspartnere på finansområdet skal ha ratingklassifisering på minimum investment grade nivå, samt ha et godt renommé blant låntakere og investorer. Avgjørende for valg av samarbeidspartnere er evne og vilje til å bistå banken i finansiering av bankens virksomhet, herunder tilgang til en stor investorbase, som sikrer banken tilfredsstillende tilgang til finansiering konkurransedyktige priser. Bankens samarbeidspartnere må i tillegg kunne tilby profesjonelle produkter og tjenester innen andre finansielle tjenester som banken etterspør.

Bankens krav om lav motpartsrisiko innebærer at det skal etableres risikoreduserende tiltak. For å styre motpartsrisikoen mot finansielle foretak er det etablert rammer pr. motpart for ulike produkter. Rammefastsettelsen skal ivareta bankens målsetting om diversifisering. Rammer for motpartsrisiko skal dekke eksponering som oppstår med hensyn til likviditetsplasseringer, derivatposisjoner og portefølje i rentebærende verdipapirer.

Banken inngår derivatkontrakter i forbindelse med avdekking av markedsrisiko som oppstår i bankens ordinære virksomhet ved finansiering til fast rente og i annen valuta enn NOK, samt ved utlån til kunder til fast rente og i valuta og ved derivathandel med kunder.

Banken forholder seg til regelverket for derivathandel under EMIR (European Market Infrastructure Regulation) vedrørende oppgjør, bekreftelser, dokumentasjon og myndighetsrapportering.

Transaksjoner i finansielle instrumenter mot bankens motparter skal reguleres av et tilfredsstillende juridisk avtaleverk. Avtalevilkårene skal omfatte krav til sikkerhetsstillelse med utveksling av sikkerhet, og skal ha som formål å redusere eksponeringen mot finansiell motpart.

Derivatforretninger mot finansielle motparter skal reguleres av standardiserte avtaler (ISDA Master med Credit Support Annex) eller tilsvarende avtaleverk.

Avtale om clearing gjennom myndighetsgodkjent Clearinghus er ytterligere et risikoreduserende tiltak, som ble implementert i 2019. Oppgjørsrisiko reduseres ved at det daglig beregnes hva hver part skal stille i margin for utestående handler. CSA-oppgjør vil være gjeldende for alle derivattransaksjoner

som ikke faller inn under clearing. Under CSA oppgjøret avstemmes derivatverdiene med derivatmotparten og oppgjør av collateral finner sted. Derigjennom oppnås at banken opprettholder en lav motpartsrisiko.

1.12 Metodevalg og beregning av økonomisk kapital

Banken er en standardmetodebank og kvantifiserer kredittrisiko ved bruk av standardmetode, og operasjonell risiko ved bruk av basismetode. Banken har ikke handelsportefølje. Ut over Pilar I gjennomfører banken egne vurderinger av pilar II etter resultater som Finanstilsynets modell fra rundskriv 12/2016 (med oppdateringer 2019) og anvendelsen av Solvency II⁸ kvantifiseringer gir. Konsernets historiske data og statistikk benyttes som grunnlag for beregning av kapitalkrav for tilleggsavsetning utover Pilar I.

1.13 Konsentrasjonsrisiko

Definisjon

Konsentrasjonsrisiko er definert som risikoen for tap som følge av konsentrasjon om enkeltkunder, geografiske områder, enkelte bransjer, sikkerheter med samme risikoegenskaper.

Styring og kontroll

Se eget avsnitt under kredittrisiko.

Kapitalbehovet beregnet i tilknytning til minimumskravet (Pilar I) legges til grunn.

Økonomisk kapital

Ut over kapitalbehovet beregnet under Pilar I vurderes avsetning på enkeltkunder, enkelt næringer, utlånsvekst, eventuelt avvikende negativ porteføljekvalitet. Hvert engasjement vurderes ihht størrelse, risikokategori og sikkerhetsdekning. For å modellere konsentrasjonsrisiko som følge av bransjesammensetning brukes HHI.

1.14 Likviditetsrisiko

Definisjon

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at vi ikke er i stand til å møte våre finansielle forpliktelser.

Styring og kontroll

Styret har fokus på at konsernet skal ha en finansstrategi som ivaretar konsernets tilgang til diversifiserte finansieringskilder og langsiktig funding. Som en del av konsernets finansstrategi har styret vedtatt en strategi for likviditetsstyring som angir hensikt, styringsmål og risikotoleranse for styring av likviditetsrisiko. Strategien har som hovedformål å sørge for at konsernet har en forsvarlig likviditetsstyring som bidrar til å sikre konsernets evne til å innfri sine betalingsforpliktelser.

Likviditetsstrategien gjennomgås årlig av styret. Det har vært lagt særlig vekt på likviditetsrisiko og kommende nye regulatoriske krav til likviditetsstyring i banker.

ILAAP⁹ inngår i bankens ICAAP.

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom å spre innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. Det er fastsatt overordnet mål for likviditetsrisikotoleranse, herunder minstekrav til konsernets strukturelle likviditet, og minstekrav til «flyt» i et middels stresset scenario.

I den operative styringen av konsernets likviditetsrisiko anvendes i tillegg målkrav for likviditetsindikator 1 (i henhold til retningslinjer fra Finanstilsynet), langsiktig finansieringsgrad, innskuddsdekning og krav til likviditetsbufferkapital. Ved utgangen av året har konsernet en LCR-indikator på 153 %, bankens likviditetsreserver utgjorde på samme tidspunkt 16,4 % av forvaltningskapitalen. Tilpasningene til LCR og NSFR er fulgt og konsernet tilfredsstillende til kravene til LCR.

⁸ Jfr dokumentet stresstester for skadeforsikringselskaper- veil. for utfylling av FTs regneark 06.01.2015

⁹ Internal Liquidity Adequacy Assessment Process

Innskuddsdekningen er viktig parameter for oppfølging av likviditetsrisiko, det vil si hvor stor andel av brutto utlån til kunder som er dekket ved innskudd fra kunder.

Styret har fastsatt minstekrav til innskuddsdekning og at andel langsiktige innlån i % av samlede innlån skal utgjøre et angitt minimum.

Prosesser i banken for vurdering av likviditetsrisiko.

Den løpende styringen av konsernets likviditetsområde utøves av Finansdirektør, som utøver sine fullmakter innenfor de retningslinjer, rammer og mål som er satt i konsernets finansstrategi og løpende fullmakter. Gjennom styrets årlige revisjon av konsernets finansstrategi foretas en grundig vurdering av rammer og mål sett opp mot konsernets likviditetsrisiko.

Det er videre nedsatt et eget finansutvalg som løpende følger likviditetsrisikoutviklingen. Det foretas månedlig rapportering av status innenfor likviditetsrisikoområdet opp mot vedtatte rammer og mål for likviditetsstyringen til bankens styre.

Utover den løpende oppfølgingen av likviditetsrisiko, gjennomføres også en kvartalsvis overordnet vurdering av likviditetsrisiko i bankens ledergruppe, sammen med vurdering av øvrige risikoområder. Likviditetsrisiko vurderes også gjennom bankens årlige interne risikovurderingsprosess, kvartalsvis ved konsernets egen bedømming av nødvendig kapital for å dekke eksisterende risiko. (ICAAP beregninger)

I konsernets ICAAP inngår også vurdering av likviditetsrisiko i 100 % eid datterselskap Helgeland Boligkreditt AS. Boligkredittselskapet leier inn tjenester fra banken, også på finansområdet. Bankens finansutvalg behandler boligkredittselskapets likviditetsutvikling og gjennomgår mnd. rapporter fra HEBO. Det er utarbeidet egen finansstrategi i boligkredittselskapet. Strategi i forhold til refinansiering av innlån i boligkredittselskapet behandles i HEBOs strategistyremøte.

Spesielle forhold som påvirker konsernets risiko.

SpareBank 1 Helgeland har opprettholdt et høyt nivå på langsiktig finansiering.

Konsernet har de siste årene gradvis økt både kvaliteten og nivået på likviditetsbufferne, og har gradvis tilpasset bufferne til kommende nye likviditetsbufferkrav i henhold til Basel III/CRD IV.

Konsernets samlede likviditetsbufferkapital vurderes å være tilfredsstillende.

SpareBank 1 Helgeland har offisiell langsiktig rating fra Moody's.

- Issuer rating: A3
- Deposit rating: A3
- Kortsiktig rating: P-2
- Outlook: Stable

Videre har boligkredittselskapet offisiell rating på Aaa med høy sannsynlighet for tidsriktig innfrielse av sine forpliktelser.

Offisiell rating fra Moody's vurderes å styrke konsernets posisjon i innlånsmarkedet i Norge gjennom lavere priser på innlån, spesielt til boligkredittforetaket, samt at tilgangen til finansieringskilder styrkes når CRD IV/Basel III og Solvency II er fullt implementert.

SpareBank 1 Helgeland utfører også stresstester for å vurdere hvor lenge banken kan overleve et gitt senario både referert til bankspesifikke kriser og markedsspesifikke kriser. Rammene i bankens finansstrategi gir begrensninger i hvor stor likviditetsrisiko som tillates.

Økonomisk kapital

Det gjøres en bedømming av konsentrasjonsrisikoen knyttet til likviditetsrisiko, vurdering av økonomisk kapital gjennomføres i tråd med krav til ILAAP.

1.15 Markedsrisiko

Definisjon

Markedsrisiko deles i 4 områder. Akkseprerisiko, dvs risiko knyttet til verdisingninger knyttet til bankens aksjeportefølje. Renterisiko, risiko for tap ved endring i markedsrenten. Kredittspreadrisiko, rente og innlånsportefølje, risiko for tap som følge av endret av avkastningskrav på utsteder. Valutarisiko, risiko for tap som følge av valutatap/posisjoner. SpareBank 1 Helgeland er ikke valutabank, og er heller ikke gjennom andre posisjoner eksponert for valutarisiko.

Styring og kontroll

Styret har vedtatt en markedsrisikostrategi som fastsetter rammer og overordnet mål for konsernets markedsrisikotoleranse, samt rammer for rente-, kredittspread og aksjereisiko. Strategien revideres årlig. Konsernet har ikke aktiv handelsportefølje innenfor renter, aksjer eller valuta.

Renterisikoen styres mot det ønskede nivå gjennom rentebindingen på rentebærende verdipapirer og innlån (sertifikater og obligasjoner), samt ved bruk av rentebytteavtaler (renteswapper) for å redusere renterisiko knyttet til fastrentelån. Styret har fastsatt ramme for konsernets samlede renterisiko, og renterisikoen er vurdert til å være lav.

Renterisiko følges opp løpende av Finansavdelingen, og banken rapporterer renterisiko til styret månedlig.

Banken har en relativt konservativ strategi for plasseringer i rentebærende verdipapirer, hvor hovedformålet er å sikre tilfredsstillende likviditetsreserver for banken.

Bankens posisjoner i aksjer er i hovedsak strategisk motivert gjennom investeringer i aksjer i datterselskaper, produktselskaper og lokale investeringsselskaper. Markedsrisikoen knyttet til disse aksjeinvesteringene anses å være moderat.

Eierisiko vurderes særskilt knyttet til eierposisjon i et investeringsselskap.

Konsernets valutarisiko anses å være meget lav, da konsernet ikke har aktive valutaporteføljer.

Økonomisk kapital

Kapitalbehovet for markedsrisiko er beregnet etter standardmetoden i.h.t. minimumskravet i Pilar I. I tillegg kvantifiseres risiko ved bruk av Finanstilsynets stresstest for Solvency II (aktuelt ark: markedsrisiko) og dette sees opp mot styringsrammer for markedsrisiko i bankens finansstrategi. I tillegg sees det hen til FT rundskriv 12 2016, vedlegg 3 markedsrisiko.

1.16 Forretningsrisiko

Styring og kontroll

Forretningsrisikoen styres gjennom strategiske analyser av bl.a. markedssituasjonen og mulige endringer i rammebetingelser. SpareBank 1 Helgeland har fokus på faktorer som kan påvirke forretningsrisikoen i den overordnede risikovurderingen som er en del av bankens strategi prosess.

Økonomisk kapital

Forretningsrisiko vurderes langs to akser, operasjonell risiko og systemrisiko. Samlet gjøres en vurdering av styring og kontrollsystem i virksomheten opp mot operasjonell risiko, så vel som samlet risiko ifht. systemrisikobuffer.

1.17 Godtgjørelsesordninger

Styret har oppnevnt eget godtgjørelsesutvalg i tråd med finansforetakslovgivingen kapittel 15 og FT rundskriv 2 /2020. I godtgjørelsesutvalget er hovedtillitsvalgt representert sammen med et styremedlem og styrets leder.

Virksomheten har en generell lønnspolitikk som er regulert i bankens bedriftsavtale og alle ansatte har fast månedlig lønn, ingen har bonus eller resultatbasert lønn..

Godtgjørelsesutvalget rapporterer til styret.

Kontroll med godtgjørelsesordninger inngår i 1 linjekontroller i HR avdelingen og følges opp av 2 linjen i tråd med Finansforetaksforskriftens §15-2

Vedlegg

Vedlegg A – Avtalevilkår for ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner

Skjema for offentliggjøring av de viktigste avtalevilkårene for kapitalinstrumenter				
1	Utsteder	SpareBank 1 Helgeland	SpareBank 1 Helgeland	SpareBank 1 Helgeland
2	Entydig identifikasjonskode (f.eks. CUSIP, ISIN eller Bloombergs identifikasjonskode for rettede emisjoner)	NO0010820723	NO0010831019	NO0010778780
3	Gjeldende lovgivning for instrumentet	Norsk	Norsk	Norsk
	<i>Behandling etter kapitalregelverket</i>			
4	Regler som gjelder i overgangsperioden	Tilleggskapital	Tilleggskapital	Annen godkjent kjernekapital
5	Regler som gjelder etter overgangsperioden	Tilleggskapital	Tilleggskapital	Annen godkjent kjernekapital
6	Medregning på selskaps- eller (del)konsolidert nivå, selskaps- og (del)konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå	Selskaps- og konsolidert nivå
7	Instrumenttype (typer skal spesifiseres for hver jurisdiksjon)	Ansvarlig lån	Ansvarlig lån	Fondsobligasjon
8	Beløp som inngår i ansvarlig kapital (i millioner NOK fra seneste rapporteringsdato)	300 MNOK	150 MNOK	300 MNOK
9	Instrumentets nominelle verdi	300 MNOK	150 MNOK	300 MNOK
9a	Emisjonskurs	100 %	100 %	100 %
9b	Innløsningskurs	100 % av nominell verdi	100 % av nominell verdi	100 % av nominell verdi
10	Regnskapsmessig klassifisering	Gjeld - amortisert kost	Gjeld - amortisert kost	Egenkapital
11	Opprinnelig utstedelsesdato	04.04.2018	06.09.2018	18.06.2016
12	Evigvarende eller tidsbegrenset	Tidsbegrenset	Tidsbegrenset	Evigvarende
13	Opprinnelig forfallsdato	11.04.2028	06.09.2028	N/A
14	Innløsningsrett for utsteder forutsatt samtykke fra Finanstilsynet	Ja	Ja	Ja
15	Dato for innløsningsrett, eventuell betinget innløsningsrett og innløsningsbeløp	11.04.2023	06.09.2023	01.12.2021
16	Datoer for eventuell etterfølgende innløsningsrett	Hver rentebetalingsdato	Hver rentebetalingsdato	Hver rentebetalingsdato
	<i>Renter/utbytte</i>			
17	Fast eller flytende rente/utbytte	Flytende	Flytende	Flytende
18	Rentesats og eventuell tilknyttet referanserente	3m NIBOR + 1,40 prosent	3m NIBOR + 1,52 prosent	3m NIBOR + 4,40 prosent
19	Vilkår om at det ikke kan betales utbytte hvis det ikke er betalt rente på instrumentet («dividend stopper»)	Nei	Nei	Nei
20a	Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til tidspunkt)	Pliktig	Pliktig	delvis fleksibilitet
20b	Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til beløp)	Pliktig	Pliktig	delvis fleksibilitet
21	Vilkår om rentøkning eller annet incitament til innfrielse	Nei	Nei	Nei
22	Ikke-kumulativ eller kumulativ	Kumulativ	Kumulativ	Ikke-kumulativ
	<i>Konvertering/hedskrivning</i>			
23	Konvertibel eller ikke konvertibel	Ikke konvertibel	Ikke konvertibel	Konvertibel
24	Hvis konvertibel, nivå(er) som utløser konvertering	N/A	N/A	Ved alvorlige former for soliditetssvikt eller nødvendig for å unngå avvikling
25	Hvis konvertibel, hel eller delvis	N/A	N/A	Hel eller delvis
26	Hvis konvertibel, konverteringskurs	N/A	N/A	N/A
27	Hvis konvertibel, pliktig eller valgfri	N/A	N/A	Pliktig
28	Hvis konvertibel, oppgi instrumenttypen det konverteres til	N/A	N/A	Ren kjernekapital
29	Hvis konvertibel, oppgi utsteder av instrumentene det konverteres til	N/A	N/A	SpareBank 1 Helgeland
30	Vilkår om nedskrivning	Nei	Nei	Ja
31	Hvis nedskrivning, nivå som utløser nedskrivning	N/A	N/A	Ren kjerne under 5,125 prosent på utsteders selskapsnivå eller på konsolidert nivå.
32	Hvis nedskrivning, hel eller delvis	N/A	N/A	Hel eller delvis
33	Hvis nedskrivning, med endelig virkning eller midlertidig	N/A	N/A	Midlertidig
34	Hvis midlertidig nedskrivning, beskrivelse av oppskrivningsmekanismen	N/A	N/A	Begrenset til andel av akkumulert overskudd
35	Prioritetsrekkefølge ved avvikling (oppgi instrumenttypen som har nærmeste bedre prioritet)	Seniorobligasjoner	Seniorobligasjoner	Ansvarlig lån
36	Vilkår som gjør at instrumentet ikke kan medregnes etter overgangsperioden	Nei	Nei	Nei
37	Hvis ja, spesifiser hvilke vilkår som ikke oppfyller nye krav	N/A	N/A	N/A

Vedlegg B - Kredittespønering

Tall i mill.kr.													
Kredittespønering - inkl. forholdsmessig konsolidering													
Kategorier / Risikovekt	0 %	10 %	20 %	35 %	50 %	75 %	100 %	150 %	250 %	Øvrige	Fradrag	Sum engasjementsbeløp	Herav uten rating
<i>Stater og sentralbanker</i>	640	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	650	650
<i>Lokale og regionale myndigheter</i>	346	-	1.652	-	-	-	-	-	-	-	-	1.998	1.652
<i>Offentlig eide foretak</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Multilaterale utviklingsbanker</i>	309	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	309	-
<i>Institusjoner</i>	203	-	803	-	1	-	43	-	-	-	-	1.050	990
<i>Foretak</i>	46	-	-	-	-	-	2.900	-	-	-	17	2.929	2.929
<i>Massemarkedsengasjementer</i>	-	-	-	-	-	2.224	-	-	-	-	6	2.218	2.218
<i>Engasjementer med pantessikkerhet i eiendom</i>	-	-	-	20.271	-	-	5.003	-	-	-	41	25.233	25.233
<i>Forfalte engasjementer</i>	-	-	-	-	-	-	780	101	-	-	228	653	653
<i>Obligasjoner med fortrinnsrett</i>	8	1.480	1	-	-	-	41	-	-	-	-	1.531	-
<i>Egenkapitalposisjoner</i>	-	-	-	-	-	-	29	-	-	-	-	29	29
<i>Engasjementer med særlig høy risiko</i>	-	-	-	-	-	-	-	145	-	-	3	142	142
<i>Øvrige engasjementer</i>	83	-	26	-	-	-	165	-	-	-	0	273	273
Sum	1.636	1.480	2.491	20.271	1	2.224	8.962	246	-	-	295	37.015	34.769

Tall i mill.kr.													
Kredittespønering - ekskl. forholdsmessig konsolidering													
Kategorier / Risikovekt	0 %	10 %	20 %	35 %	50 %	75 %	100 %	150 %	250 %	Øvrige	Fradrag	Sum engasjementsbeløp	Herav uten rating
<i>Stater og sentralbanker</i>	640	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	650	650
<i>Lokale og regionale myndigheter</i>	346	-	1.652	-	-	-	-	-	-	-	-	1.998	1.652
<i>Offentlig eide foretak</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Multilaterale utviklingsbanker</i>	309	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	309	-
<i>Institusjoner</i>	203	-	770	-	-	-	43	-	-	-	-	1.016	956
<i>Foretak</i>	46	-	-	-	-	-	2.336	-	-	-	17	2.365	2.365
<i>Massemarkedsengasjementer</i>	-	-	-	-	-	1.558	-	-	-	-	6	1.552	1.552
<i>Engasjementer med pantessikkerhet i eiendom</i>	-	-	-	20.271	-	-	5.003	-	-	-	41	25.233	25.233
<i>Forfalte engasjementer</i>	-	-	-	-	-	-	780	101	-	-	228	653	653
<i>Obligasjoner med fortrinnsrett</i>	3	1.476	1	-	-	-	41	-	-	-	-	1.521	-
<i>Egenkapitalposisjoner</i>	-	-	-	-	-	-	183	-	-	-	-	183	183
<i>Engasjementer med særlig høy risiko</i>	-	-	-	-	-	-	-	145	-	-	3	142	142
<i>Øvrige engasjementer</i>	83	-	26	-	-	-	159	-	-	-	0	267	267
Sum	1.630	1.476	2.458	20.271	-	1.558	8.547	246	-	-	295	35.889	33.653

Vedlegg C – pantsatte og ikke-pantsatte eiendeler

Item	Code	Carrying amount of encumbered			Fair value of		Carrying amount of unencumbered			Fair value of	
		010	of which: issued by other entities of the group 020	of which: central bank's eligible 030	040	of which: central bank's eligible 050	060	of which: issued by other entities of the group 070	of which: central bank's eligible 080	090	of which: central bank's eligible 100
Assets of the reporting institution	010	6.797.977.175	-	-			26.408.589.464	-	3.219.000.000		
Loans on demand	020						695.378.955				
Equity instruments	030						193.380.821				
Debt securities	040						4.616.000.000		3.219.000.000		
of which: covered bonds	050						1.464.000.000		1.214.000.000		
of which: asset-backed securities	060										
of which: issued by general governments	070						3.064.000.000		2.005.000.000		
of which: issued by financial corporations	080						48.000.000				
of which: issued by non-financial corporations	090						50.000.000				
Loans and advances other than loans on demand	100	6.797.977.175					20.594.935.635		-		
of which: mortgage loans	110	6.797.977.175					18.934.940.511				
Other assets	120						308.894.053				